

3. Кусий Ю.О. Педагогічна деонтологія. *Директор школи*. 1998. – № 29. С. 7.

4. Савчин М.В. Теоретико-методологічні засади створення та реалізації програми особистісно-професійного розвитку майбутнього педагога. *Особистісно-професійний розвиток майбутнього педагога: монографія* / За ред. проф. М. В. Савчина. – Дрогобич: ВВДДПУ ім. І. Франка, 2014. С. 9-18.

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-228-9-29>

COGNITIVE-STYLE FEATURES OF EDUCATION OF THE FUTURE SPECIALIST IN THE SOCIOCULTURAL SPHERE

КОГНІТИВНО-СТИЛЬОВІ ОСОБЛИВОСТІ НАВЧАННЯ МАЙБУТЬОГО ФАХІВЦЯ СОЦІОКУЛЬТУРНОЇ СФЕРИ

Kostiuchenko O. V. Костюченко О. В.

*Doctor of Psychological Sciences,
Associate Professor,*

*Associate Professor at the Department
of Psychology*

*Kyiv National University of Culture and Arts
Kyiv, Ukraine*

*доктор психологічних наук, доцент,
доцент кафедри психології*

*Київський національний університет
культури і мистецтв*

м. Київ, Україна

В умовах інтеграції до світового трансформаційного інформаційного простору звернення до проблеми когнітивного розвитку особистості, а саме, вдосконалення програм підготовки фахівців з урахуванням їх індивідуально-особистісних особливостей, обумовлено потребами соціокультурної індустрії у професіоналах зі сформованою системною адаптивною здатністю до оперування актуальними технологіями, знаннями й інформацією, до модернізацій професійних практик, до змінювання та пристосування до нових потреб ринку праці, швидкого прийняття рішень. Вирішення цього завдання сприятиме розвитку професійно-особистісних якостей, компетентностей і підвищенню ефективності професійної діяльності фахівця, готового до виконання інноваційних професійних завдань, який мотивований до постійного професійного й особистісного самовдосконалення, до збільшення своєї професійної компетентності.

У фаховій освіті слід враховувати вікові особливості молоді, а саме: майже достатній рівень самосвідомості та відповідальності щоб активно

і реально брати участь у плануванні, створенні сприятливих умов навчання, оцінюванні та корекції навчального процесу, розуміння мети навчання і шляхів реалізації отриманих знань, умінь, навичок, особистісних якостей і ціннісних орієнтацій тощо. Замість простих форм трансляції знань від викладача до слухача пріоритетною формою навчання стає розвиток умінь знаходити потрібну інформацію для вирішення будь-яких складних завдань. Центральним новоутворенням зазначеної вікової категорії є особистісне і професійне самовизначення, а також почуття професійної компетентності [3; 5; 6; 11 та ін.], зокрема в когнітивному розвитку: самостійність, діалектичність та критичність мислення; гнучкі переходи у взаємозв'язках образних, логічних і дійових компонентів; здатність до засвоєння нового; інтелектуалізація пам'яті з використанням мнемотехнічних прийомів тощо.

Розв'язання проблеми професійного становлення та розвитку особистості майбутнього фахівця соціокультурної сфери репрезентовано у працях сучасних науковців і практиків (І. Гурч, О. Костюченко, В. Пономаренко, Я. Мартинишин, Є. Шейко та ін.). Наразі в сфері фахової освіти існує потреба в оптимізації процесу навчання, чинниками якої є когнітивно-стильові особливості їх особистості у взаємозв'язку з креативністю та творчим мисленням (Л. Виготський, Дж. Гілфорд, Л. Єрмолаєва-Томіна, В. Моляко, Е. Торенс й ін.).

Слід зазначити, що дослідження когнітивно-стильової складової особистості залишаються актуальною і дискусійною темою в різних прикладних галузях: освіті, психології, психотерапії, управлінні тощо [13]. Когнітивний стиль як теоретичний конструкт вміщує як взаємодію пізнавальної (когнітивної) й особистісної складових при вирішенні суб'єктом проблемної ситуації, так і пояснює особистісний фактор тим, що пізнавальні структури входять до структури особистості, що забезпечує індивідуальну стійкість когнітивного стилю як способу пізнання і діяльності. В українській психологічній науці проблема когнітивного стилю особистості досліджувалася: як когнітивно-стильовий вимір у психологічних працях [1; 2; 6; 9; 12]; у зв'язку з різними аспектами діяльності та особистості: спілкуванням, навчальною діяльністю студентів, як чинник: розвитку пам'яті, формування когнітивного досвіду особистості, процесу розуміння тексту, професійного становлення, розвитку інтелектуального потенціалу тощо.

Ми трактуємо поняття «когнітивні стилі» як міжіндивідуальні відмінності в процесах переробки інформації, стратегії пізнання, когнітивно-стильовий вимір особистості в залежності від особливостей її когнітивної організації, що обумовлює способи постановки та

розв'язання задач, прийняття рішення та цілепокладання, сприяючи професійному становленню і розвитку фахівця соціокультурної діяльності, яка передбачає планування, координування та контроль процесів, здійснюваних суб'єктами соціокультурної діяльності.

Когнітивний розвиток є одним з основних способів існування молодшої людини, визначає її успішність у професійній самореалізації та має певні особливості. Слід зазначити, що впровадження знань про особливості когнітивних стилів, а також їх класифікації (O. Harvey, D. Hunt, H. Schroder, 1961; J. Royce & I. Mos, 1980; H. Witkin & D. Goodenough, 1982; A. Kolb, 1985, P. Honey & A. Mumford, 1988, D. Whetten, 2005) сприятиме вибору оптимального характеру навчання, засвоєння і використання інформації, підбору потрібних людей для створення ефективної навчальної команди, тобто підвищенню ефективності навчання. Виходячи з типології та основних підходів до вивчення когнітивних стилів і завдань професійного становлення та розвитку особистості нами виокремлено основні психологічні параметри та характеристики: диференційованість поля сприйняття; тип реагування; пізнавальний контроль; диференціація змісту категорії; особистісні конструкти; міра терпимості у ситуаціях невизначеності, неоднозначності; фокусуючий/скануючий контроль; концептуалізація акомодативний стиль пізнання тощо.

Слід зазначити, що когнітивно-стильовому фаховому розвитку в умовах навчання сприятиме: стратегія співробітництва; стимуляція різних типів психічної активності; проблемно-діалогічні методи повідомлення навчального матеріалу; інтерактивне навчання [4]; моделювання; метод творчого пошуку КАРУС (стратегія реалізації комбінаторних, реконструюючих і універсальних дій, пошук аналогій) [8].

Отже, когнітивні стилі як стратегія навчально-пізнавальної діяльності суттєво впливає на ефективність отримання, переробки та трансляції інформації; найбільш повно реалізувати професійно-необхідні здібності в процесі навчання. У професійній освіті слід враховувати вікові особливості, новоутворення й індивідуально-стильові особливості в когнітивній і творчій сфері розвитку особистості. Як важливий інтеграційний механізм професійного становлення та розвитку особистості когнітивно-стильові особливості виявляються: у пристосуванні до вимог комунікативно-управлінської діяльності в соціокультурній сфері; у формуванні власного когнітивного стилю; у самовираженні власної індивідуальності через унікальний спосіб виконання діяльності або через манеру поведінки; у подоланні внутрішніх опорів в навчанні та професійному зростанні.

Література:

1. Бондар С. Когнітивні стилі особистості в комунікативній діяльності студентів. Інформаційні технології та Інтернет у навчальному процесі та наукових дослідженнях, 2016. С. 209 –210.
2. Коструба Н. (2020). Когнитивно-стилевая характеристика коммуникативной компетентности студентов. *Психологические перспективы*, 2020, № 35. С. 68 –82.
3. Костюк Г. С. Навчально-виховний процес і психічний розвиток особистості. Київ : Рад. Школа, 1989.
4. Костюченко О. В. Психолого-педагогічні складові в системі сучасних технологій навчання у виші. *Проблеми та перспективи розвитку сучасної науки в країнах Європи та Азії* : XXX Міжнародна науково-практична інтернет-конференція. Університет Григорія Сковороди в Переяславі, 30.09.2020. <http://conferences.neasmo.org.ua/uk/conf/80>
5. Максименко С. Д. Генеза здійснення особистості. Київ: ТОВ «КММ», 2006. 240 с.
6. Максименко С. Д., Пасічник І. Д. Роль когнітивно-стильових особливостей особистості в процесі навчальної діяльності: *Наукові записки Національного університету “Острозька академія”*: Психологія і педагогіка, 2010, № 14, С. 3 –10.
7. Мартынишин Я. М., Костюченко О. В. Проектный менеджмент как стратегический инструмент развития социокультурной сферы. *Вестник Национальной академии управленческих кадров культуры и искусств*, 2018, № 4. С. 84 –89.
8. Моляко В. А. Творческая конструктология (Пролегомены). Киев: Освита України, 2007. 388 с.
9. Палій А. А. Когнітивні стилі як детермінанти формування особистісних рис. *Збірник наукових праць: філософія, соціологія, психологія*. Івано-Франківськ : ПНУ ім. В. Стефаника, 2011, № 16 (2). С. 58–65.
10. Поліщук В. М. Вікова та педагогічна психологія. Суми : ВТД «Університетська книга», 2007. С. 181.
11. Токарева Н. М., Шамне А. В. Вікова і педагогічна психологія. Київ, 2017. 480 с.
12. Федотова Т., Кульчицкая А. Особенности проявления когнитивно-стилистических характеристик и креативности государственных служащих. *Журнал психологических перспектив*, 2020, № 36. С. 208–224.

13. Kostiuchenko O., Dykhnych L, Cristóvão A. Cognitive Stylistic Component of Socio-Cultural Activity Manager Training. *Socio-Cultural Management Journal*, 2021, № 4(1). pp. 57–82.

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-228-9-30>

**PSYCHOLOGIZATION OF CORRECTIONAL
AND PEDAGOGICAL SUPPORT OF INDIVIDUAL EDUCATIONAL
DIFFICULTIES OF CHILDREN UNDER NEW CONDITIONS**

**ПСИХОЛОГІЗАЦІЯ КОРЕКЦІЙНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ
ПІДТРИМКИ ІНДИВІДУАЛЬНИХ ОСВІТНІХ ТРУДНОЩІВ
ДІТЕЙ ЗА НОВИХ УМОВ**

Lahoda N. M.   **Лагода Н. М.**

*Teacher of Special Education, Deputy
Director for Educational and
Methodological Work
Communal Educational Institution «Крувуй
Rih Special School «Perlyna» of the
Dnipropetrovsk Regional Council»
Kryvyi Rih, Ukraine*

*вчитель спеціальної освіти, заступник
директора з навчально-методичної
робот
Комунальний заклад освіти «Криворізька
спеціальна школа «Перлина»
Дніпропетровської обласної ради»
м. Кривий Ріг, Україна*

Однієї з самих важливих задач, які стоять перед школою, була і залишається задача дати якісну освіту. З цією метою постійно розробляються інноваційні технології в навчанні, нові державні стандарти освіти, освітні програми. Однак всі нововведення не можуть врахувати той факт, що в один і той же клас приходять учні з різними стартовими умовами, різним рівнем підготовки. У результаті виходить, що одна і та ж програма однією дитиною засвоюється легко, а для іншого стає непосильним тягарем. Стикаючись з труднощами, не всі діти внаслідок своїх особових і інтелектуальних особливостей можуть їх подолати.

Саме в цей період навчання у дітей закладається підмурівок системи знань, який поповнюється в подальші роки, в цей же час формуються розумові і практичні операції, дії і навички, без яких неможливі подальші вчення і практична діяльність. Відсутність цього підмурівка, не оволодіння початковими знаннями і уміннями приводить до надмірних труднощів в оволодінні шкільною програмою. Якщо в цей час не виявити труднощі і не допомогти дитині освоїти програму на базовому